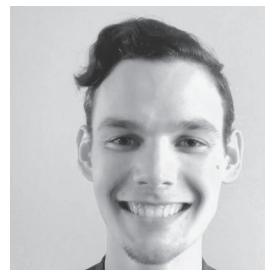

Predstavljajte si, da stojite pred domačo knjižno polico, na kateri je sto knjig. Zaprete oči, in ko jih ponovno odprete, je na njej samo še ena naključno izbrana knjiga. Tolikšen je približno odstotek knjig, dostopnih večini slepih, slabovidnih in oseb z motnjami branja po svetu,¹ kar poleg vseh ovir in tegob v njihovem vsakdanu dodatno prispeva k občutku izključenosti. Knjižna lakota (ang. *book famine*) je resen svetovni družbeni problem, h kateremu prispeva več dejavnikov; poleg finančnih in birokratskih ovir ljudem z okvarami vida in motnjami branja namreč vrata v svet knjig potencialno zapirajo tudi avtorske in sorodne pravice. To problematiko rešuje Marakeška pogodba o olajšanem dostopu do književnih del za slepe, slabovidne ali osebe z drugimi težavami z branjem (v nadaljevanju Marakeška pogodba), konvencija, ki je bila sprejeta v okviru Svetovne organizacije za intelektualno lastnino (World Intellectual Property Organization, v nadaljevanju WIPO).

Tilen Zonta,
dipl. pravnik (UN),
študent magistrske
stopnje na PF Univerze
v Ljubljani,
Inštitut za intelektualno
lastnino

Od Marakeške pogodbe do spremembe ZASP

Omejitev avtorske in sorodnih pravic v korist oseb z invalidnostjo in drugih upravičenih oseb

Maja Bogataj Jančič,
dr. pravnih znanosti,
LL.M., LL.M.,
Inštitut za intelektualno
lastnino

Marakeška pogodba

Marakeška pogodba je bila kot prva mednarodna pogodba, ki predvideva omejitev oziroma izjemo avtorske in sorodnih pravic, sprejeta 27. junija 2013 na diplomatski konferenci v Marakešu. Pogodba omogoča slepim, slabovidnim in osebam z ovirami branja dostop do knjižnih del v prilagojenih formatih (na primer v Braillovi pisavi, velikem tisku, v obliki zvočne ali elektronske knjige in radijske oddaje) in njihovo čezmejno izmenjavo brez predhodnega dovoljenja imetnikov avtorskih in sorodnih pravic.

V skladu z Marakeško pogodbo morajo države podpisnice v nacionalni zakonodaji zagotoviti omejitev ali izjemo do pravice reproduciranja, distribuiranja in dajanja na voljo javnosti, kot je opredeljena v Pogodbi WIPO o avtorski pravici,² obenem pa lahko zagotovijo tudi omejitev ali izjemo do pravice javnega izvajanja.³

To lahko storijo tako, da pooblaščenim subjektom omogočijo kopiranje avtorskega dela, njegovo pridobitev od drugega pooblaščenega subjekta in nekomercialno posojanje ali elektronsko posredovanje kopije upravičenim osebam, ne da bi za to potrebovale soglasje avtorja ali založnika.

Pri tem morajo biti za uporabo izjeme izpolnjeni določeni pogoji, in sicer mora imeti pooblaščen subjekt zakonit dostop do dela ali njegove kopije, delo mora biti pretvorjeno v dostopen format,⁴ dostavljeno mora biti izključno za uporabo upravičenih oseb in dejavnost se mora izvajati nepridobitno. Poleg tega lahko podpisnice omogočijo, da upravičena oseba ali nekdo, ki deluje v njenem imenu, sama ustvari kopijo dela v dostopnem formatu za osebno uporabo s strani upravičene osebe.⁵

Ali so opisane izjeme ali omejitve predmet pravice do nadomestila, je stvar nacionalnih zakonodaj.⁶ Navedena določba je bila dodana, da bi se k podpisu pogodbe

privabilo čim več držav, tudi tistih, ki imajo v svoji zakonodaji že predvideno določeno nadomestilo. Zveze slepih in slabovidnih ter knjižnice, ki nudijo dostop do gradiva osebam z invalidnostjo, opozarjajo, naj države tega člena na novo ne vnesejo v svoj pravni red in tako preprečijo dvojno plačevanje za delo. Knjižnice morajo namreč delo v izvorniku v vsakem primeru kupiti po tržni ceni, z uvedbo nadomestila pa bi bile še dodatno obremenjene, če bi delo hotele pretvoriti v dostopen format.⁷

Nadalje Marakeška pogodba omogoča, da pooblaščen subjekt kopijo dela v dostopnem formatu izvozi upravičeni osebi ali pooblaščenemu subjektu v drugi državi podpisnici.⁸ Na drugi strani pa je upravičenim osebam, tistim, ki delujejo v njihovem imenu, in pooblaščenim subjektom dovoljeno, da delo v korist upravičenih oseb uvozijo, ne da bi jim bilo treba pridobiti dovoljenje imetnika pravice.⁹

Pogodba predstavlja izjemen dosežek za osebe z okvarami vida in težavami z branjem, saj bi njena uresničitev milijonom oseb po svetu olajšala dostop do knjig. Pri tem je bilo vzpostavljeno ravnotežje med interesi imetnikov avtorskih in sorodnih pravic ter javnim interesom po enakopravnem dostopu do informacij, znanja in kulture. Akt je v veljavo stopil 30. septembra 2016, potem ko ga je ratificiralo 20 držav podpisnic. Med podpisnicami je tudi Slovenija, ki pa pogodbe še ni ratificirala.

Marakeško pogodbo je 30. aprila 2014 podpisala tudi EU, vendar je postopek ratifikacije na evropski ravni upočasnila blokada nekaterih držav članic v Svetu EU. Posledično je Evropska komisija na Sodišče EU naslovila vprašanje, ali ima EU izključno pristojnost za njeno sklenitev. Sodišče je 14. februarja 2017 v svoji odločitvi pojasnilo, da vse obveznosti iz Marakeške pogodbe spadajo na področje, ki je v velikem delu že zajeto s skupnimi pravili EU,¹⁰ in da lahko sklenitev pogodbe vpliva na ta pravila ali spremeni njihovo področje uporabe, zato gre za izključno pristojnost in ni treba čakati na odobritev posameznih držav članic.¹¹ EU je pogodbo dokončno ratificirala 24. oktobra 2018, s 1. januarjem 2019 pa bo pogodba Unijo tudi uradno zavezovala.¹²

¹ Po podatkih Svetovne zveze slepih (World Blind Union) živi na svetu približno 285 milijonov oseb s hudimi okvarami vida, od tega jih 90 odstotkov živi v državah v razvoju (podatek dostopen na <<http://www.worldblindunion.org/English/support-us/Pages/Funding-our-work.aspx>> (20. 8. 2018)), kjer je v njim prilagojenih formatih dostopen približno en odstotek knjig, v najbolj razvitih državah pa je dostopnih približno sedem odstotkov izdanih knjig (podatek dostopen na <<http://www.worldblindunion.org/English/news/Pages/JUNE-17-Press-Release-for-WIPO-Book-Treaty.aspx>> (20. 8. 2018)).

² Pogodba WIPO o avtorski pravici, sprejeta 20. decembra 1996.

³ Prvi odstavek 4. člena Marakeške pogodbe.

⁴ Marakeška pogodba s tem pogojem posredno predvideva tudi pravico predelave, kar upravičenim osebam omogoča, da dejansko v celoti dostopajo do dela v prilagojenem formatu.

⁵ Drugi odstavek 4. člena Marakeške pogodbe.

⁶ Peti odstavek 4. člena Marakeške pogodbe.

Uresničitev Marakeške pogodbe na ravni EU

⁷ Več o tem, kako naj države implementirajo Marakeško pogodbo, na <http://www.eifl.net/system/files/resources/201710/marrakesh_lowres_1.pdf> (20. 8. 2018) in na <https://www.ifla.org/files/assets/hq/topics/exceptions-limitations/documents/eu_marrakesh_tran_sposition_guide_large_print.pdf> (20. 8. 2018).

⁸ Prvi odstavek 5. člena Marakeške pogodbe.

⁹ Člen 6 Marakeške pogodbe.

¹⁰ Področje avtorske in sorodnih pravic je bilo harmonizirano z Direktivo 2001/29/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 22. maja 2001 o usklajevanju določenih vidikov avtorske in sorodnih pravic v informacijski družbi (v nadaljevanju Direktiva 2001/29/ES).

¹¹ Paragrafa 129 in 130 Mnenja Sodišča 3/15 z dne 14. februarja 2017, izdanega na podlagi člena 218(11) PDEU, ECLI:EU:C:2017:114.

¹² <http://www.wipo.int/pressroom/en/articles/2018/article_0008.html> (19. 11. 2019).

¹³ Uredba (EU) 2017/1563 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. septembra 2017 o čezmejnih izmenjavah med Unijo in tretjimi državami izvodov v dostopnem formatu določenih del in drugih predmetov urejanja, zaščitenih z avtorsko pravico in sorodnimi pravicami, v korist slepih in slabovidnih oseb ter oseb z drugimi motnjami branja.

¹⁴ Direktiva (EU) 2017/1564 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. septembra 2017 o določenih dovoljenih uporabah določenih del in drugih predmetov urejanja, zaščitenih z avtorsko pravico in sorodnimi pravicami, za slepe in slabovidne osebe ter osebe z drugimi motnjami branja ter o spremembi Direktive 2001/29/ES o usklajevanju določenih vidikov avtorske pravice in sorodnih pravic v informacijski družbi.

¹⁵ Členi 258–260 Pogodbe o delovanju EU, sprejete 26. oktobra 2012.

¹⁶ Sodba Sodišča EU z dne 19. novembra 1991, *Andrea Francovich and Danila Bonifazi and others v. Italian Republic*, C-6/90 in C-9/90, EU:C:1991:428.

¹⁷ Recital št. 5 Uredbe.

¹⁸ Člen 3 Uredbe.

¹⁹ Člen 4 Uredbe.

²⁰ Recitala št. 6 in 7 ter 1. člen Direktive.

²¹ Točka (a) prvega odstavka 3. člena Direktive.

²² Prav tam.

²³ Člen 4 Direktive.

²⁴ Tretji odstavek 3. člena Direktive.

²⁵ Drugi odstavek 9. člena Bernske konvencije za varstvo književnih in umetniških del, sprejete 9. septembra 1886.

²⁶ Šesti odstavek 3. člena Direktive.

²⁷ Recital št. 14 Direktive.

²⁸ Termin je nekorekten in bi bilo boljše poimenovanje izjema v korist oseb z invalidnostjo.

²⁹ Ur. l. RS, št. 43/04, z dne 26. aprila 2004.

16

13. septembra 2017 sta bili sprejeti **Uredba 2017/1563** (v nadaljevanju Uredba)¹³ in **Direktiva 2017/1564** (v nadaljevanju Direktiva)¹⁴, ki urejata izjemo avtorske in sorodnih pravic za slepe, slabovidne in osebe s težavami za branjem. Uredba se je začela neposredno uporabljati v vseh državah članicah 12. oktobra 2018. Direktivo, ki za razliko od uredbe nima neposrednega učinka, pa bi morale države z zakonom ali drugim predpisom prenesti v svoj notranji pravni red najkasneje do 11. oktobra 2018. Proti državam, ki direktiv ne implementirajo pravočasno, lahko Evropska komisija vložijo tožbo zaradi neizpolnitve obveznosti,¹⁵ država pa lahko na podlagi doktrine *Francovich*¹⁶ tudi odškodninsko odgovarja za škodo, ki je posamezniku nastala, ker direktiva ni bila (pravilno) implementirana.

Uredba

Uredba je namenjena olajšanju distribucije izvodov v dostopnem formatu za nekomercialne namene v korist upravičenih oseb med EU in tretjimi državami podpisnicami Marakeške pogodbe ter enotni določitvi pogojev za čezmejno izmenjavo na harmoniziranem področju.¹⁷ Na podlagi Uredbe lahko pooblaščen subjekt s sedežem v državi članici izvozi in da upravičeni osebi ali drugemu pooblaščenemu subjektu s sedežem v tretji državi na voljo izvod v dostopnem formatu, izdelanem v skladu z nacionalno zakonodajo, sprejeto na podlagi Direktive.¹⁸ Poleg tega lahko upravičena oseba ali pooblaščen subjekt s sedežem v državi članici delo uvozi ali drugače pridobi od pooblaščenega subjekta s sedežem v tretji državi.¹⁹

Direktiva

Cilj Direktive je izboljšanje razpoložljivosti izvodov v dostopnem formatu znotraj EU in njihov obtok na notranjem trgu z vzpostavitvijo obvezne izjeme avtorske in sorodnih pravic v korist slepih, slabovidnih in oseb z drugimi motnjami branja.²⁰ Na podlagi Direktive ni potrebno dovoljenje imetnika pravice, da upravičena oseba ali oseba, ki deluje v njenem imenu, izdela izvod v dostopnem formatu, če ima zakonit dostop do dela za svojo izključno uporabo.²¹ Tudi pooblaščen subjekt lahko pod istimi pogoji izdela izvod v dostopnem formatu, hkrati pa lahko tak izvod nepridobitno posreduje, da na voljo, distribuira ali posodi upravičeni osebi ali drugemu pooblaščenemu subjektu za izključno uporabo s strani upravičene osebe.²² To lahko stori tudi za upravičeno osebo ali drugi pooblaščen subjekt s sedežem v katerikoli državi članici.²³

Direktiva določa, da se izjema uporabi le v določenih posebnih primerih, ki niso v nasprotju z normalnim izkoriščanjem dela ali drugega predmeta urejanja in ne vplivajo pretirano na legitimne interese imetnika pravic.²⁴ Gre za t. i. tristopenjski test, ki ga je uvedla že Bernska konvencija.²⁵ Direktiva podobno kot Marakeška pogodba državam članicam daje na voljo možnost vzpostavitve sistema nadomestil oz. odškodninskih shem, na podlagi katerih bi pooblaščen subjekt s sedežem na njihovem ozemlju za uporabo izjeme plačevali določeno nadomestilo.²⁶ Pri določanju višine nadomestila bi bilo treba

upoštevati neprofitno naravo dejavnosti pooblaščenih subjektov, cilje splošnega interesa, interese upravičenec do izjeme, morebitno škodo za imetnike pravic in potrebo po zagotavljanju čezmejnega razširjanja izvodov v dostopnem formatu.²⁷

Implementacija Direktive v Sloveniji

Izjema v korist invalidnih oseb²⁸ je bila v ZASP prvič uvrščena z novelo ZASP-B,²⁹ ki je implementirala Direktivo 2001/29/ES.³⁰ Z omenjeno novelo je bil pod poglavje »zakonitih licenc« najprej dodan člen 47.a, ki je določal, da je brez prenosa ustrezne materialne avtorske pravice, vendar ob plačilu primerne nadomestila v korist invalidnih oseb, dopustno reproduciranje in distribuiranje, če to delo ni na voljo v zahtevani obliki in je uporaba neposredno povezana z invalidnostjo teh oseb, omejena na njen obseg ter ni namenjena doseganju neposredne ali posredne gospodarske koristi. Leta 2015 je bil z novelo ZASP-G³¹ člen 47.a črtan in pod »prosto uporabo« umeščen člen 48.a, ki pod istimi pogoji, kot jih je prej določal člen 47.a, omogoča prosto reproduciranje in distribuiranje dela ter javno recitiranje³² v korist invalidnih oseb, vendar brez obveznosti plačila primerne nadomestila.

Čeprav je rok za prenos Direktive v notranji pravni red držav članic že potekel, so le redke države svojo obveznost izpolnile. Španija je Direktivo implementirala prva, nedavno pa ji je sledila tudi Hrvaška. Nekatere države so sicer že izvedle javne razprave in pripravile predloge za spremembo avtorskopravne zakonodajne (npr. Irska), nekatere pa so šele v fazi javne razprave (npr. Slovenija).

30. oktobra 2018 je Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo v sodelovanju z Uradom RS za intelektualno lastnino objavilo osnutek Predloga zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o avtorski in sorodnih pravicah (v nadaljevanju Predlog ZASP-H), na katerega lahko zainteresirana javnost do 30. novembra 2018 posreduje predloge, komentarje in dopolnitve.

V skladu s Predlogom ZASP-H naj bi se člen 48.a spremenil tako, da bi v korist vseh invalidnih oseb določil omejitev pravic reproduciranja, distribuiranja³³ in po novem tudi omejitev priobčitve javnosti, ki vključuje dajanje na voljo javnosti. Zelo pozitivno je, da se dodaja nova pravica javne priobčitve, vendar bi bilo za pravno varnost koristnikov izjeme nujno, da se doda tudi pravica predelave. Iz obrazložitve Predloga ZASP-H sicer izhaja, da se predlagatelji nujnosti določenih predelav zavedajo, saj izrecno obrazlagajo, da so v zvezi z uporabami dovoljene spremembe in pretvorbe, ki so nujno potrebne, da invalidna oseba delo lahko uporablja. Kljub temu bi bilo bolje, da se pravica predelave izrecno določi, kot to predvideva tudi Marakeška pogodba³⁴ in kot je to v procesu implementacije Direktive Republika Hrvaška tudi storila.³⁵ Dodatno je izrecna vključitev pravice predelave nujna tudi zaradi pravic upravičenih oseb z motnjami branja, da izvedejo potrebne predelave del pri izdelavi izvoda v dostopnem formatu.³⁶

Z dvema novima členoma 48.b in 48.c se v skladu z Direktivo omogoča izdelava izvodov v dostopnem formatu za upravičene osebe in izmenjava izvodov v dostopnem formatu na notranjem trgu. Pooblaščen subjekt s sedežem v RS bo lahko pod pogoji člena 48.a

iz tiskanega dela naredil izvod v dostopnem formatu in ga priobčil javnosti, distribuiral ali posodil upravičeni osebi ali pooblaščenemu subjektu s sedežem v katerikoli državi članici EU za izključno uporabo upravičene osebe. Predlog ZASP-H določa možnosti izmenjave zlasti med upravičenimi osebami in pooblaščenimi subjekti ter pooblaščenimi subjekti med seboj, ne pa tudi izmenjave del med upravičenimi osebami samimi, kar bi bilo nujno posebej določiti, da bi bilo razširjanje del v dostopnem formatu učinkovitejše. To ne bi bilo v nasprotju z določbami Direktive, saj ta v korist invalidnih oseb dopušča tudi druge oziroma dodatne izjeme in omejitve.³⁷ Ključno je tudi, da pravica pooblaščenih subjektov, da posojajo izvode dela v dostopnem formatu z novimi spremembami, ni predmet nadomestila za javno posojanje iz 36. člena ZASP.

Pojem pooblaščenega subjekta je v skladu z Direktivo opredeljen kot subjekt, ki nepridobitno zagotavlja izobraževanje, usposabljanje, prilagojeno branje ali dostop do informacij upravičenim osebam, ali javna ustanova ali nepridobitna organizacija, ki jim zagotavlja enake storitve kot eno izmed svojih glavnih dejavnosti, institucionalnih obveznosti ali del svojega poslanstva v javnem interesu. Navedena opredelitev pojma je široka in obsega različne vrste ustanov in nepridobitnih organizacij, ki bi lahko izpolnjevale navedene pogoje. Kot pooblaščen subjekt so v recitalih Direktive izrecno omenjene knjižnice in izobraževalne ustanove,³⁸ krog pooblaščenih subjektov pa bi bilo mogoče dodatno definirati na nacionalni ravni.³⁹ Direktiva ne dovoljuje predhodnega registriranja ali preverjanja izpolnjevanja pogojev za pooblaščen subjekte, zato tak postopek ni predviden.

V skladu z Direktivo so določene nekatere obveznosti, ki jih mora izpolnjevati pooblaščen subjekt s sedežem v RS, da bi se preprečile zlorabe izjem in upravičenim osebam in pooblaščenim subjektom omogočile informacije o razpoložljivih izvodih v dostopnem formatu. Predvideva se tudi, da bo ministrstvo, pristojno za kulturo, na podlagi podatkov, ki jih bo prejelo od pooblaščenih subjektov, objavilo okvirni seznam pooblaščenih subjektov s sedežem v RS, ki izvajajo izmenjavo izvodov v dostopnem formatu s pooblaščenim subjektom s sedežem v drugi državi članici EU. Okvirni seznam je zgolj informativne narave in naj bi olajševal dostop do informacij o tem, kje se lahko pridobijo izvodi v dostopnem formatu. Direktiva določa tudi osrednjo informacijsko točko na spletu, na kateri bo Evropska komisija na podlagi podatkov, ki jih bo prejela od držav članic, objavila in posodabljala podatke o pooblaščenih subjektih, ki izvajajo čezmejno izmenjavo izvodov v dostopnem formatu na notranjem trgu.

Predlog ZASP-H v novem členu 48.c vsebuje opredelitev pojmov upravičene osebe, tiskanega dela in izvoda v dostopnem formatu. Opredelitve teh pojmov načeloma ustrezajo opredelitvam iz Direktive in Uredbe, vendar so bistvene razlike prav v podrobnostih, ki so bile »izgubljene s prevodom«. člen 48.c kot upravičeno osebo določa osebo, ki je:

- slaba;
- slabovidna in njene slabovidnosti ni mogoče izboljšati do te mere, da bi se omogočila vidna funkcija, ki bi bila primerljiva z vidno funkcijo osebe brez take motnje, in ki zaradi tega ne more brati tiskanih del v enaki meri kot oseba brez take motnje;
- zaradi telesne motnje drugače nezmožna držati knjigo ali jo premikati ali osredotočiti ali premikati svojih oči v meri, ki je običajno sprejemljiva za branje, in

d) ima motnjo zaznavanja ali branja in zaradi tega ne more brati tiskanih del v enaki meri kot oseba brez take invalidnosti.

V tej zadnji opredelitvi bi bilo boljše namesto izraza »invalidnosti« uporabiti izraz »motnje«, ki je bistveno manj zaznamovan in preprečuje, da bi morala biti upravičena oseba formalno priznana kot »invalidna oseba« (npr. z odločbo o določeni invalidnosti).

Na takšen način bi se obseg upravičenih oseb razširil tudi na osebe, ki ne morejo zaznavati besedil ali brati bodisi zaradi določenih motenj, kot je npr. disleksija, ki nikakor ni kategorija invalidnosti, bodisi zaradi drugih motenj branja (npr. nezmožnost zaznavanja besedil zaradi duševnih motenj).

Predlagatelj ZASP-H vnaša termin »tiskana dela«, ki pa jih Direktiva ne uporablja. V izogib dvomom, na katera dela se člen 48.c nanaša, in zoževanju nabora del bi bilo boljše uporabiti nevtralen izraz »dela«, kot ga predvidevata Direktiva in Marakeška pogodba.⁴⁰ Obenem termin »tiskana dela« že pojmovno ni ustrezen, saj se med ta dela po definiciji iz Direktive, ki jo prevzema tudi ZASP-H, uvrščajo npr. zvočne knjige, ki nikakor niso tiskane. Direktiva se na »tiskana dela« (ang. *printed works*) izrecno nanaša samo v točki (c) drugega odstavka 2. člena, pri čemer pri definiciji »dela ali drugega predmeta urejanja«⁴¹ ne uporabi besede »tiskano«. S tem Direktiva jasno razločuje med »tiskanimi deli« in »deli in drugimi predmeti urejanja«, pri čemer je krog drugih širši. To razlikovanje bi se v ZASP-H izgubilo, če bi se tudi termin »dela in drugi predmeti urejanja« implementiral kot »tiskana dela«.

Sklep

Implementacija Marakeške pogodbe oziroma Direktive bo prispevala k nujni posodobitvi izjem in omejitev, ki so trenutno v ZASP zagotovljene v korist oseb z invalidnostjo. Te izjeme in omejitve niso prilagojene novim tehnologijam, ki bi sicer slepim, slabovidnim osebam in drugim osebam z motnjami branja omogočale, da bi lažje uživale avtorska dela in s tem postale bolj vključene v družbo. Z novimi spremembami se bo ustrezno razširil krog pravic in tudi krog koristnikov izjeme oziroma omejitev. Predlagatelj sprememb ZASP je že v prvem osnutku predloga ZASP-H ustrezno razširil krog pravic na pravico javne priobčitve, ni pa nikjer izrecno predvidena tudi pravica predelave. Za koristnike izjeme bi bilo nujno, da se termin oseba z invalidnostjo nanaša tako na osebe z invalidnostmi, ki so jim priznane z odločbami, kot tudi na osebe s podobnimi motnjami, ki niso nujno vedno definirane s formalnimi akti. Za osebe, ki imajo motnje v zaznavanju branja in razumevanju besedil, med katere spadajo dislektiki in osebe z drugimi motnjami branja, ki so posledica določene duševne prizadetosti (npr. Downovega sindroma), je ključno, da je definicija upravičenih oseb čim širša. Marakeška pogodba in Direktiva dopuščata, da nacionalni zakonodajalci v skladu z javnim interesom širše implementirajo izjeme in krog koristnikov izjem in tudi obseg izjeme, kar bi lahko zasledoval tudi slovenski zakonodajalec.

³⁰ Točka (b) tretjega odstavka 5. člena Direktive 2001/29/ES določa, da lahko države članice previdijo izjeme in omejitve pravice reproduciranja, pravice priobčitve del javnosti in pravice dajanja na voljo javnosti predmetov sorodnih pravic v primeru uporabe v korist invalidov, ki je neposredno povezana z invalidnostjo in je nekomercialne narave, v obsegu, ki ga zahteva posamična oblika invalidnosti.

³¹ Ur. l. RS, št. 56/15, z dne 29. julija 2015.

³² Javno recitiranje je eno izmed dejanj javnega izvajanja, ki spada pod širši pojem priobčitve javnosti.

³³ Ti dve pravici sta omejeni že v po trenutno veljavni zakonodaji.

³⁴ Člena 4(1)(a) in 4(2)(a)(ii) Marakeške pogodbe.

³⁵ V drugem odstavku člena 86.a hrvaškega Zakona o avtorski in sorodnih pravicah.

³⁶ Člen 3(1)(a) v povezavi s členom 3(2) Direktive.

³⁷ Recital št. 20 Direktive.

³⁸ Recital št. 9 Direktive.

³⁹ Npr. v Avstriji je bila Direktiva implementirana na način, da so izrecno našteje še institucije, ki so državno financirane, da zagotavljajo storitve upravičenim osebam.

⁴⁰ Tako je Direktivo implementirala tudi Avstrija, kjer je uporabljen termin »dela« (nem. *Werke*).

⁴¹ Prvi odstavek 2. člena Direktive.